

Einstein in De Haan

Het jaar 2005 is uitgeroepen tot het wereldjaar van de fysica, niet toevallig 100 jaar na het wonderjaar van Albert Einstein en vijftig jaar na zijn dood. Einstein wordt overal ter wereld herdacht en ook de gemeente De Haan wil zijn beroemde ‘tweede verblijver van 1933’ op een passende manier eren.

Einstein woonde inderdaad korte tijd in De Haan. Na een verblijf als gastprofessor in Pasadena (VS) stapte hij op dinsdag 28 maart 1933 met Elsa Koch, zijn tweede vrouw, in Antwerpen aan wal. Zij waren eigenlijk op de terugweg naar Duitsland. Maar omdat Adolf Hitler er na de nationale verkiezingen van 5 maart 1933 het nazi-regime aan de macht bracht en de anti-joodse campagne versterkte, besloten ze niet meer naar Duitsland terug te keren. Ze logeerden enkele nachten bij professor De Groodt in kasteel ‘Cantecroy’ in Morsel. Drie dagen later vertrokken ze per trein naar Oostende, waar ze de tram namen naar De Haan.

Het echtpaar Einstein ging wonen in het linker gedeelte van de dubbelvilla ‘Savoyarde’ in de Shakespearelaan, eigendom van orkestleider Michel Robert. Later kwamen ook zijn stiefdochter Margot, zijn assistent Walther Mayer en zijn secretaresse Helen Dukas bij hen inwonen.

Langzaamaan hernam Einstein zijn wetenschappelijk werk. Hij kreeg het bezoek van diplomaten, politici, geleerden en kunstenaars. Op 2 augustus ontmoette hij in het vermaarde restaurant ‘Le Coeur Volant’ de Oostendse kunstschilder James Ensor, de Franse minister voor Onderwijs en pacifist Anatole de Monzie en zijn secretaris Marcel Abraham. Maurice Antony maakte daarvan de bekende foto’s.

Zonder zijn vriendschap met de Roeselaarse kunstschilder Alfons Blomme die een villa had in De Haan, zou aan het verblijf van Einstein waarschijnlijk minder aandacht besteed worden. Op een dag zag Blomme tijdens een wandeling in de duinen een meisje zitten schilderen. Hij bekeek haar werk en stak een handje toe. Zij was enthousiast en wilde in de leer gaan bij Blomme. Het meisje bleek Margot Löwenthal te zijn, de stiefdochter van Albert Einstein. ’s Anderendaags al kwam Einstein Blomme opzoeken en vroeg hem tekenlessen te geven aan zijn stiefdochter. Het was het begin van een bijzondere vriendschap.

Blomme wist dat Einstein nog nooit voor een portret had willen poseren. Na enkele dagen stelde de bijdehandse Blomme diplomatisch aan Einstein voor om in de toekomst eens zijn

portret te schilderen. Einstein antwoordde: 'En waarom nu niet? Ik sta hier voor u!'. Zo ging Blomme de geschiedenis in als 'de Einsteinschilder'.

Blomme maakte nadien nog verschillende versies en etsen van Einsteins portret. Het originele doek dat via schenking en erfenis in Brussel terecht kwam, hing in 1989 nog op een tentoonstelling in het gemeentehuis van De Haan. Niemand weet waar het zich op dit ogenblik bevindt, maar er wordt druk naar gezocht.

Uiteindelijk werd het voor Einstein ook in België te gevaarlijk en op 9 september 1933 verliet hij incognito De Haan, richting Engeland waar hij een tijdje bleef. Op 17 oktober 1933 vertrok hij voor goed naar de Verenigde Staten waar hij verbonden was aan het 'Institute for Advanced Study' in Princeton. Hij overleed er op 18 april 1955.

(Wilfried Saelens, archiefverantwoordelijke Gemeente De Haan).